

Raggårdens Kyckling AB
daniel@raggarden.com

Tillstånd till djurhållning

Verksamhetskod enligt miljöprövningsförordningen (2013:251): 1.10-i (B)

Miljöprövningsdelegationens beslut

Tillstånd

Miljöprövningsdelegationen ger Raggårdens Kyckling AB (556795-1594) tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till befintlig och utökad slaktkycklingproduktion på fastigheterna Kedum 4:1 och Kedum 4:6 i Vara kommun. Verksamheten får bedrivas inom det verksamhetsområde som framgår av bilaga 1.

Tillståndet gäller för djurhållning med högst 396 000 platser för slaktkycklingar.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Miljöprövningsdelegationen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Villkor för tillståndet

Allmänt

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Verksamheten ska bedrivas så att olägenheter till följd av flugor, lukt eller annan påverkan undviks. Om olägenhet av betydelse ändå uppkommer från verksamheten ska verksamhetsutövaren vidta effektiva skyddsåtgärder så att olägenheten upphör.

Hantering av foder, organiska gödselmedel m.m.

3. Lagring, transport och annan hantering av fodermedel och organiska gödselmedel ska ske på sådant sätt att förorening

av yt- och grundvatten inte kan ske. Eventuellt läckage och spill ska omedelbart tas om hand.

4. Lagringsutrymme för fast fjäderfä gödsel ska vara försett med tak och väggar så att gödseln skyddas mot nederbörd och i övrigt utformat så att riskerna för ammoniakavgång och luktolägenheter i omgivningen minimeras.
5. Lagring av fastgödsel i fält, så kallad stuka, får inte ske. Vid utkörning av fastgödsel får den lagras i högst tre dagar på det fält där gödseln ska spridas.
6. Tvättvatten som uppkommer vid rengöring av stallar samt förorenat dagvatten från hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen, ska samlas upp i behållare. Det ska finnas kapacitet att lagra vattnet som motsvarar minst 10 månaders produktion.

Energi

7. Verksamhetsutövaren ska fortlöpande och systematiskt arbeta med att byta ut fossila bränslen till förnybara samt minska energianvändningen. En energiåtgärdsplan som stöd för detta arbete ska finnas och ges in till tillsynsmyndigheten senast ett år efter att tillståndet har tagits i anspråk eller vid den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. Planen ska uppdateras minst vart femte år om inte tillsynsmyndigheten bestämmer annat.

Buller

8. Buller från verksamheten inklusive transporter inom gårdscentrum får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än:

Tidsperiod	Begränsningsvärde
Vardag kl. 06.00–18.00	50 dBA
Lördag, söndag och helgdag kl. 06.00–18.00	45 dBA
Kväll kl. 18.00–22.00	45 dBA
Natt kl. 22.00–06.00	40 dBA

Begränsningsvärdena enligt första stycket ska kontrolleras genom mätningar vid bullerkällorna (närfältsmätning) och beräkningar eller genom mätningar vid berörda bostäder (immissionsmätning). Kontroll ska ske så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra mer än obetydligt ökade bullernivåer och när tillsynsmyndigheten i

övrigt anser att kontroll är befogad.

Arbetsmoment som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljudnivåer över 55 dBA vid bostäder får inte utföras nattetid (kl. 22.00–06.00).

Kemikalier och avfall

9. Kemiska produkter (inklusive bränsle) och farligt avfall ska förvaras och i övrigt hanteras så att spill och läckage inte kan nå avlopp och så att förorening av mark, yt- och grundvatten undviks. Lagring av flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska ske på tät invallad yta eller med motsvarande typ av säkerhetssystem för uppsamling av vätska. Absorptionsmedel ska finnas lätt tillgängligt.

Uppsamlingsvolymen ska motsvara minst den största enskilda behållarens volym plus 10 procent av volymen av övriga behållare inom samma invallning. Behållare ska skyddas mot påkörning och vid förvaring utomhus ska invallningen vara skyddad mot nederbörd.

Spridning av organiska gödselmedel

10. Under tiden 1 augusti–31 oktober får spridning av organiska gödselmedel endast ske till etablerad vall och inför sådd av höstoljeväxter. Därutöver får under tiden 1 augusti–30 september spridning av organiska gödselmedel ske inför sådd av höstspannmål på lerjordar. Spridning får ske på högst 47 hektar per kalenderår. Tillsynsmyndigheten kan medge spridning till andra grödor om det finns särskilda skäl.
11. Spridning av organiska gödselmedel ska ske i så få och koncentrerade perioder som möjligt. Spridning under lördagar, söndagar, helgdagar eller helgdagsaftnar ska så långt möjligt undvikas. Hänsyn ska också tas till rådande och förväntade väderleksförhållanden så att minsta möjliga näringsförlust och olägenhet för närboende uppstår.
12. Organiska gödselmedel ska myllas eller brukas ner senast inom 4 timmar efter spridning, såvida inte spridning sker i växande gröda.
13. Spridning av organiska gödselmedel får inte ske närmare vattendrag eller vattenförande dike än 10 meter. Om exakt

spridningsteknik (bandspridning eller myllning) används kan skyddsavståndet minskas till 6 meter. Spridning får dock inte ske närmare vattentäkt än 50 meter. Särskild försiktighet ska iakttas där markytan lutar mot vattentäkt eller vattendrag, liksom där åkermarken regelmässigt översvämmas vid snösmältning eller riklig nederbörd.

Avyttring av organiska gödselmedel

14. Skriftliga avtal för mottagning av fjäderfägödsel ska finnas för den mängd som överstiger behovet för verksamhetens egen spridningsareal.

Döda djur

15. Döda djur ska förvaras på ett betryggande sätt ur smittspridnings- och luktsynpunkt innan förbränning eller i väntan på borttransport.

Kontrollprogram

16. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Av kontrollprogrammet ska åtminstone framgå mät- och beräkningsmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder för kontroll av påverkan på vattenrecipienter, markkartering, växtnäringsbalans och näringsanalys av organiska gödselmedel.

Ett förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet har tagits i anspråk eller den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Nedläggning

17. Innan hela verksamheten läggs ner ska verksamhetsutövaren i god tid ge in en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten. Om bara en del av verksamheten ska läggas ner räcker det med att verksamhetsutövaren i god tid anmäler det till tillsynsmyndigheten. Efter en anmälan får tillsynsmyndigheten besluta att en avvecklingsplan ska ges in, om det finns behov av det.

Rätt för tillsynsmyndigheten att besluta om ytterligare villkor

Miljöprövningsdelegationen överlåter åt tillsynsmyndigheten att besluta om ytterligare villkor enligt följande.

- D1. Skäliga åtgärder enligt energiåtgärdsplanen om fossilfria bränslen och energieffektivisering (villkor 7).

När tillståndet får tas i anspråk

Tillståndet får tas i anspråk tidigast när beslutet har fått laga kraft.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när tillståndet tas i anspråk.

När verksamheten ska ha satts igång (igångsättnings tid)

Den utökade verksamheten enligt tillståndet ska ha satts igång senast fem år efter att detta beslut har fått laga kraft. Annars förfaller tillståndet i den delen.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när den utökade verksamheten sätts igång.

Tidigare tillstånd återkallas

Miljöprövningsdelegationen återkallar tillståndet från den 13 juni 2013 (diarienummer 8278-2011). Återkallelsen gäller från och med att detta beslut har fått laga kraft och det nya tillståndet tagits i anspråk. Återkallelsen görs med stöd av 24 kap. 3 § första stycket 6 miljöbalken. Samtidigt upphör beslutet om ändring av villkor (diarienummer 21329-2023) som hör till det återkallade tillståndet, att gälla.

Delgivning sker genom kungörelse

Miljöprövningsdelegationen beslutar att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen införs inom tio dagar i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningarna Nya Lidköpings-Tidningen och Skaraborgsbygden.

Beslutet hålls tillgängligt hos Länsstyrelsen Västra Götaland och hos kommunkansliet eller motsvarande i Vara kommun.

Kungörelsedelgivningen sker med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932).

Redogörelse för ärendet

Bakgrunden till ansökan

Raggårdens Kyckling AB (sökanden) bedriver tillståndspliktig slaktkycklingproduktion och planerar nu att utöka produktionen för att göra verksamheten mer konkurrenskraftig.

Tidigare tillstånd till verksamheten

Miljöprövningsdelegationen gav den 13 juni 2013 (diarienummer 8278-2011) tillstånd till djurhållning. Delegationen beslutade den 28 augusti 2023 (diarienummer 21329-2023) om upphävning av ett villkor om ammoniakutsläpp i tillståndet.

Sökandens samråd med myndigheter och enskilda

Enligt 6 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) ska verksamheten antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det innebär att en specifik miljöbedömning ska göras.

Som ett första steg i den specifika miljöbedömningen har sökanden samrått med myndigheter, de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten, och den allmänhet som kan antas bli berörd av verksamheten. Samrådet har handlat om verksamhetens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning (avgränsningssamråd).

Hur ansökan har handlagts hos

Miljöprövningsdelegationen

Ansökan kom in till Miljöprövningsdelegationen den 10 februari 2025. Efter kompletteringar har ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen kungjorts på Länsstyrelsens webbplats och i ortstidningarna Nya Lidköpings-Tidningen och Skaraborgsbygden samt remitterats till Länsstyrelsen, Miljö- och byggnadsnämnden i Vara kommun och Trafikverket.

Yttranden har kommit in från samtliga tre remissinstanser. Sökanden har fått tillfälle att bemöta yttrandena.

Vad ansökan avser

Sökanden ansöker om tillstånd att på fastigheterna Kedum 4:1 och Kedum 4:6 i Vara kommun bedriva utökad slaktkycklingproduktion omfattande högst 396 000 platser för slaktkycklingar.

Sökandens åtaganden inom ramen för det allmänna villkoret

Minskat näringsläckage

- Anlägga och upprätthålla bevuxna skyddszoner, minst 6 meter breda, på åkermark utmed öppna och vattenförande diken som är utmärkta på den topografiska kartan. Skyddszonerna ska vara ständigt gräsbevuxna och får brytas för ny insådd högst en gång vart femte år.
- Använda styrfiler för precisionsodling och N-sensor (eller motsvarande) samt nollrutor och gödsling utifrån markkartering.

Vatten

- Dokumentation av vattenåtgång.
- Automatiserat övervakningssystem för detektion av vattenläckor.
- Högtryckstvättar används vid rengöring. För att ytterligare spara vatten sker sopning av stallarna efter utgödsling inför tvätt.
- Vattennipplar med spillkoppar.
- Konstant övervakning med larm på dricksvattenutrustning.

Foder

- Fasutfodring med en foderblandning anpassad till de specifika kraven för produktionsperioden.
- Användning av godkända vatten-/fodertillsatser som förbättrar djurens näringsupptag och därmed minskar näringsförluster till gödseln.

Energi

- Högeffektiva system för uppvärmning/kylning och ventilation.
- Uppvärmning och ventilation är datorstyrt och automatiserat för bästa möjliga stallmiljö i förhållande till energiförbrukning.
- Väggarna i befintliga och planerade stall är av material med god värmeisolering.

- Användning av energieffektiv belysning.
- Uppvärmning, som dominerar energiförbrukningen, sker med fossilfri energi.

Gödsel

- Lagringskapacitet finns i händelse av logistikproblem hos gödselköpare.

Kemikalier

- Stalltvätt föregås av sopning, och genomförs huvudsakligen med vatten utan rengöringsmedel.

Avfall

- Tillstånd till kadavereldning.
- Sortering av återvinningsbara material.

Transporter

- Fodertransporter planeras så att de sker med fulla lastbilar.
- Djurtransporter sker under koncentrerade perioder och inte löpande, vilket ger tidsbegränsad störning.

Lukt och Ammoniak

- Utfodringssystem och stallsystem är utformade för att minimera foder- och vattenspill och hålla ströbädden så torr som möjligt.
- Effektiva fläktar är prioriterat.

Klimatpåverkan

- Årlig stallbalans i beräkningsverktyget VERA.
- Förnybara energikällor är prioriterat.

Buller

- Lokaliseringen är vald med hänsyn till att det inte finns några känsliga objekt i närområdet.
- Placering av fodersilos görs med hänsyn till att hålla foderledningar och transportvägar av foder inom området så korta som möjligt.
- Byggnader är ljudisolerade och all utrustning placerad inomhus.
- Högeffektiva fläktar med låg bullernivå väljs vid nybyggnation och vid fläktbyten.
- Bullerkontroll ingår som en naturlig del i samband med underhållsåtgärder.

Damm

- Dammsuget stallströ används till ströbäddarna.
- Pelleterat foder används.

Dagvatten

- Gårdsplan och hårdgjorda ytor hålls alltid rena.
- Eventuellt spill på gårdsplan och hårdgjorda ytor tas omedelbart omhand.
- Möjlighet att stänga dagvattentransport finns, för att undvika förorening att nå recipient (bilaga 2).

Spillvatten

- Förorenade gårdsytor hålls så små som möjligt.
- Minimera vattenanvändningen.
- Tvättvatten från tvättning av stallarna avleds till tvättvattenbehållare.
- Spillvatten från personalrum avleds till av kommunen godkänd enskild avloppsanläggning.
- Spridning av tvättvatten sker på åkermark av extern aktör.

Driftstörning, olycksrisker samt försiktighetsåtgärder

- Lagringskapacitet finns i händelse av logistikproblem hos gödselköpare.
- Möjlighet att stänga dagvattentransport finns, för att undvika förorening att nå recipient.

Sökandens förslag till villkor för verksamheten

- Tvättvatten som uppkommer vid rengöring av stallar samt förorenat dagvatten från hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen ska samlas upp i behållare.
- Lagringsutrymme för fast fjäderfägödsel ska vara försett med tak och väggar, så att gödseln skyddas mot nederbörd.
- Skriftliga avtal för mottagning av fjäderfägödsel ska finnas som motsvarar verksamhetens behov av spridningsareal.
- Verksamhetsutövaren ska fortlöpande arbeta med att byta ut fossila bränslen till förnybara. Verksamheten upprättar en energiåtgärdsplan som stöd för detta arbete. Planen ska ges in till tillsynsmyndigheten senast ett år efter att tillståndet har tagits i anspråk. Planen ska uppdateras och hållas aktuell.

- Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast ett år efter att tillståndet tagits i anspråk.

De verksamhetskoder som gäller för verksamheten

Den verksamhet som beskrivs i ansökan omfattas av följande verksamhetskoder enligt miljöprövningsförordningen (2013:251).

1.10-i (B) anläggning för djurhållning med mer än 40 000 platser för fjäderfä

Verksamheten omfattas av viss annan lagstiftning

Verksamhetskoden ovan som slutar med -i innebär att verksamheten är en industriutsläppsverksamhet enligt industriutsläppsförordningen (2013:250).

Ansökan innehåller en utredning om statusrapport.

Se även nedan under rubriken *Andra bestämmelser gäller parallellt med tillståndet*.

Sökandens beskrivning av verksamheten

Befintlig verksamhet

Verksamheten bedrivs i totalt sex avdelningar fördelade på tre husgrupper med sammanlagt 180 000 platser för slaktkycklingar. Produktionsytan uppgår till 10 000 m². Produktionen har konventionell inriktning där djuren går på ströbädd med fri tillgång till foder och vatten. Beroende på efterfrågan från slakterierna kan djuren slaktas ut vid olika vikter, antingen till hel kyckling eller detaljstyckning. All producerad stallgödsel används i den egna växtodlingen.

Ansökt verksamhet

Sökanden vill utöka verksamheten på nuvarande fastigheter, för att göra produktionsenheten mer konkurrenskraftig. Den yrkade utökningen ska medge en produktion med totalt 396 000 platser för slaktkycklingar. Två nya stallar planeras att byggas nordväst om nuvarande verksamhetsområde. De nya stallarna blir 150 x 44 m med 15 m mellanrum mellan byggnaderna. Varje stall kommer att ha 48 luftdon på taket.

Förhållandena på platsen

Huvudalternativet för lokalisering av den utökade djurhållningen är beläget angränsande till den befintliga och är bland annat vald utifrån frågan om smittskydd och närhet till befintlig infrastruktur. Verksamhetsområdet omges av åker- och skogsmark. Marken som ska bebyggas är åkermark. Åkermarken som tas i anspråk är visserligen en viktig del i Sveriges livsmedelsproduktion i form av växtodling, men marken kommer dock framledes också användas till livsmedelsproduktion fast i förädlad form där spannmålsprodukten utgör foder i djurhållningen.

Inom 500 m från verksamhetsområdets ytterkant på fastigheterna Kedum 4:1 och Kedum 4:6 finns nio bebodda fastigheter, två fastigheter med fritidshus och tio fastigheter utan bostadshus. Inom en km radie finns 66 fastigheter med eller utan boenden.

Användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen

Friska djur har bättre foderutnyttjande vilket i sin tur ger lägre belastning på miljön samt bättre ekonomi. Styrning och övervakning av många processer sker elektroniskt och automatiskt. Det ger goda möjligheter till uppföljning och effektivisering av verksamheten.

Den huvudsakliga vattenförbrukningen kommer att utgöras av dricksvatten till djuren. I övrigt används vatten för tvätt av stallar, rengöring av foderanläggningen samt dusch, tvätt, WC och dricksvatten för personalen. Det går åt mest vatten i slutet av en uppfödningssomgång. I praktisk produktion pågår ett flertal uppfödningssomgångar parallellt i verksamhetens avdelningar. Dock har de olika startdagar vilket utjämnar den totala produktionen. Det finns därmed alltid kycklingar av olika åldrar i produktionen som helhet. Totalt kommer vattenbehovet att öka från 17,1 till 37,6 m³ per dygn.

Verksamheten har två borrade dricksvattenbrunnar, en äldre och en ny. Den samlade uttagskapaciteten uppgår till 4 500 liter per timme. Den samlade vattenförbrukningen mäts och dokumenteras. Resultatet sammanställs årligen. Daglig automatisk och manuell besiktning uppmärksammar vattenläckor. Utrustningens funktion kontrolleras regelbundet och kalibreras vid behov.

Fodret utgörs av färdigfoder från två alternativa leverantörer. Utfodringsystemet baseras på pelleterat torrfoder med kontinuerlig utmatning till foderstationer i stallarna. Djuren har fri tillgång till

fodret dygnet runt. Fodret är verksamhetens viktigaste råvara jämte vatten. Verksamheten arbetar aktivt för att inte spilla foder i eller utanför anläggningen.

Energianvändning

Störst energianvändning står uppvärmning av stallarna för och uppgår till ca 80 % av den totala användningen. Förnybar energikälla används. Ventilationen är den del som använder mest el och sommartid är behovet som störst för fläktdriften.

Energianvändningen för detta uppgår enligt branschföreningen Svensk Fågel till 0,04 kWh/kg slaktvikt. Elen är blandel.

Energibehovet för uppvärmning av stallar tillgodoses via en förbränningsanläggning som eldas med träråvara och halm. Förbränningsanläggningens effekt uppgår till 400 kW. För uppvärmning av utbyggnationen överväger sökanden att installera ytterligare en förbränningsanläggning.

Verksamheten har lastmaskiner och teleskoplastare för inomgårdsarbeten samt ett dieseldrivet reservkraftverk.

Verksamheten kommer att öka användningen av diesel från ca 7 m³ diesel per år till 16 m³. Dieseln förvaras i godkänd cistern, invallad och under tak. Som mest förvaras 13 m³ diesel på anläggningen.

Gödselhantering

Stallgödseln hanteras som djupströgödsel. I samband med omgångsbyte tas gödselbädden ut och avdelningen tvättas. Gödseln transporteras vidare till lagringsutrymme i väntan på att gödseln ska nyttjas på egen åkermark eller att köpare kommer och hämtar. Befintligt lagringsutrymme har 5 000 m³ kapacitet.

Stallgödselproduktionen i den befintliga verksamheten uppgår till 3 370 m³ per år och efter omsättningsförluster i lager till 3 033 m³. I den utbyggda verksamheten beräknas stallgödselproduktionen öka till 7 413 m³ och efter omsättningsförluster till 6 672 m³. Kravet på minst 10 månaders lagringskapacitet i den utbyggda verksamheten kommer därmed att motsvara 5 127 m³ och med hänsyn taget till omsättningsförlusterna till 4 510 m³.

Tvättvatten från stallarna samlas i en 1 000 m³ brunn och sprids på åkermark. Tvättvattenproduktionen uppgår i befintlig verksamhet till ca 400 m³ per år. I den planerade verksamheten beräknas produktionen bli motsvarande 900 – 930 m³ per år. 10 månaders produktion motsvarar 750 – 800 m³ och därmed är den befintliga

lagringskapaciteten tillräcklig för motsvarande 13 månaders lagring efter utökning.

I nuvarande produktion nyttjas all gödsel på egen spridningsareal. De nya stallens gödsel kommer att säljas. Sökanden är delägare i den tilltänkta biogasanläggningen utanför Vara. Överskottet av gödsel kommer att säljas dit. Biogasbolaget har upprättat en avsiktsförklaring med sökanden angående framtida gödselleverans.

Utsläppskällor

Lukt uppkommer normalt sett från djurstallar, gödsellager och vid hantering av gödsel. Lukt kan även uppkomma från lagring av kadaver. De totala förlusterna av kväve till luften från anläggningen är beräknad med utgångspunkt i kväveinnehållet i fodret. Stall-, lagrings- och spridningsförluster är beaktade. Ammoniakförlust är relaterat till luktavgång från djurhållningen då de i stor utsträckning påverkas av samma faktorer. I övrigt sker klimatgasutsläpp från produktion av insatsvaror, i det här fallet främst från fodertillverkning, avgång av metan i djurhållning och stallgödselhantering, avgång av lustgas från stallgödsel samt koldioxid från produktion och användning av fossila bränslen. Direkt metanproduktion från enkelmagade djur som fjäderfä är liten i förhållande till de mängder som avgår från gödselhanteringen. Den är också försumbar jämfört med den från idisslande djur som producerar metan i samband med fodersmältningen.

Ammoniakavgången i den befintliga verksamheten är beräknad till 5 913 kg per år från stallet respektive 8 337 kg per år från lagringen av gödsel. Ammoniakavgången beräknas öka till 13 008 kg per år från stallarna, 18 342 kg per år från lagringen respektive 23 738 kg per år från gödselspridningen efter ansökt utökning. Totalt kommer ammoniakavgången därför att uppgå till 55 088 kg per år vid fullt utnyttjande av den yrkade utökningen.

Hantering av avfall

Uppkomsten av avfall är begränsad. Den största avfallskategorin är döda djur (kadaver) som förbränns på plats i egen panna enligt tillstånd från Jordbruksverket. Mängden beräknas uppgå till 63 000 kg per år. Nuvarande tillstånd från Jordbruksverket medger förbränning av 3 500 kg per år för pannan (400 kW). Sökanden överväger att installera ytterligare en förbränningsanläggning.

Transporter

Tunga transporter kommer totalt att öka från 518 till 907 stycken per år. Huvuddelen av transporterna avser foder, stallgödsel och kycklingar samt övrigt (in och ut). Ca 30 % av antalet transporter kommer att avse transport av slaktfärdiga kycklingar från verksamheten till slakteri.

Övervakning och kontroll av verksamheten

Ett övervaknings- och kontrollprogram tas fram med följande huvudpunkter:

- Utbildning och ansvarsfördelning.
- Förebyggande kontroll och underhåll.
- Övervakning av emissioner och resursförbrukning.

Statusrapporten

Utredning av statusrapport har gjorts. Sökanden beslutar med ledning av den utredning som gjorts att en statusrapport inte behöver upprättas

Miljökonsekvensbeskrivningen

Lokalisering

Huvudalternativet för lokalisering av djurhållningen är angränsande till platsen för nuvarande produktion och vald utifrån bland annat smittskydd och närhet till befintlig infrastruktur.

Verksamhetsområdet omges av åkermark och skogsmark. Marken som ska bebyggas är åkermark. Åkermarken som tas i anspråk är visserligen en viktig del i Sveriges livsmedelsproduktion i form av växtodling. Marken kommer dock framledes också att användas till livsmedelsproduktion, fast i förädlad form där spannmålsprodukten utgör foder i djurhållningen.

Området runt fastigheterna Kedum 4:1 och Kedum 4:6 utgörs till övervägande del av jordbruksmark. Närmaste område med planbestämmelser är samhället Arentorp på ett avstånd av 2,5 km. Övriga samhällen i närheten med detaljplaner är Vara och Nossebro. Vara kommun har ett antal pågående arbeten med detaljplaner, men ingen av dessa arbeten påverkar avstånden mellan samhällena och verksamheten. Vara kommun antog 2013 en översiktsplan som

sträcker sig som längst till 2030. I översiktsplanen finns inget som direkt påverkar verksamheten eller dess närområde.

Synintrycket för nuvarande verksamhet har en måttlig betydelse på platsen. En utökning av verksamheten i form av nybyggnation kommer inte förändra det förhållandet.

Inom 500 m från verksamhetsområdets ytterkant av fastigheterna finns nio bebodda fastigheter. Därutöver två fastigheter med fritidshus samt tio fastigheter utan bostadshus. Inom en km radie finns 66 fastigheter med eller utan boende.

Närmaste riksintresse är en våderradar i kategorin riksintressen på land. Det ligger ca tre km norr om verksamhetsområdet. Övriga riksintressen är ett fornlämningsmiljöområde ca 4,8 km sydväst om verksamhetsområdet samt ett naturvårdsområde med ravinsystem kopplat till ån Lidan ca 7,9 km nordost om verksamhetsområdet. Den utökade verksamheten kommer inte att störa något av riksintressena.

Det finns skyddsvärden ur natur- och kulturmiljösynpunkt (riksintresset undantaget) som är aktuella i området. Den utökade verksamheten kommer inte att störa fyndplatser eller andra natur- och kulturmiljöer.

Alternativ lokalisering och utformning

Den alternativa lokaliseringen är belägen väster om befintlig verksamhet och närmare allmän väg än huvudalternativet. Argument för huvudalternativet är bland annat att placeringen är fördelaktig utifrån smittskyddsaspekten kopplad till själva djurhållningen. Huvudalternativet hamnar också något längre från närboende än den alternativa lokaliseringen.

Nollalternativet

Nuvarande produktionsenhet är för begränsad för att ge rimlig lönsamhet. Utan nytt miljötillstånd för utbyggnad äventyras anläggningens långsiktiga ekonomi och framtid.

Miljöeffekter

Lukt uppkommer normalt från djurstallar, gödsellager och vid hantering av stallgödsel. Den förhärskande vindriktningen i området är sydvästlig, vilket gör att luftströmmar med eventuell lukt når framför allt områden nordost om anläggningen. Golvvärme, bra ventilation och utfodringssystem med minimering av spill,

säkerställer en torr och lucker ströbädd som avger mindre ammoniak och lukt. Stallgödsel transporteras bort direkt vid utgödsling och lagras ej på platsen. Dörrar och fönster till anläggningen hålls alltid stängda och hindrar därmed både lukt och buller att nå omgivningen.

Produktionen är en IED-verksamhet och har därmed att förhålla sig till begränsade utsläppsnivåer för ammoniak från djurstall, så kallade BAT-AEL. BAT-AEL för slaktkycklingproduktion medger utsläpp i intervallet 0,01 – 0,08 kg NH₃ per djurplats och år. Beräknade utsläpp i den utökade verksamheten uppgår till 0,021 kg per djurplats och år, vilket innebär att utsläppsbegränsningen kommer att klaras.

Åtgärder för att minska avgång av ammoniak är desamma som för lukt. Ammoniakavgångens påverkan på vattendragen i området är beroende av ett flertal faktorer, varav deposition direkt på vattenytan i vattendragen bedöms som försumbar då dessa täcker en försvinnande liten andel av arealen i området. Kvävedeposition på markytan i området kan antingen tas upp av växtligheten, lagras i marken eller bidra till utlakning till yt- eller grundvatten.

Om förutsättningen för beräkningar är att all ammoniak som släpps ut från stallar och gödsellager deponeras inom 50 km från anläggningen, motsvarar det 0,021 kg NH₃ per hektar som tillförs omgivande mark årligen. Merparten av depositionen tas upp av vegetationen men en mindre del bidrar till en ökad utlakning jämfört med om marken utgörs av permanent bevuxen ogödslad mark. I det sammanhanget bedöms den ökade kvävedepositionen ha en försumbar inverkan. Det är inte tydligt vilken betydelse som kvävetillförseln har på övergödningen av vattendragen i området, då fosfor utgör den begränsade faktorn i inlandsvatten och ligger till grund för klassningen av övergödningens status inom ramen för vattendirektivet.

Med ledning av ovanstående bedömer sökanden att den planerade verksamheten inte kommer att påverka närliggande vattendrags möjlighet att nå god ekologisk status.

Ambitionen för verksamheten är att klimat- och miljömässigt gå så långt det är möjligt genom att den huvudsakliga energikällan är skogsflis och ved. Det huvudsakliga avfallsslaget kadaver ska inte transporteras bort utan eldas tillsammans med flis. En

solcellsansläggning kan bli aktuell för att i möjligaste mån leda till självförsörjning av el.

Dagvatten från takytor och gårdsplan bedöms vara rent och kan avledas till recipient. Förorenade gårdsytor begränsas till ett minimum genom inbyggnad av foderanläggning och lagerdelar samt utlastning av djur under tak. Möjlighet att hantera förorenat regnvatten från hårdgjorda ytor samt släckvatten finns, i händelse av brand. Ett fördröjningsmagasin kommer att anläggas i anslutning till de planerade stallarna. Fördröjningsmagasinet kommer kunna förvara ca 90 m³ vatten. Syftet med fördröjningsmagasinet är dubbelt; dels att fungera flödesutjämnande vid stora regnmängder då utloppen är små, dels att utloppen går att stänga för att i händelse av brand kunna dämma upp eventuellt släckvatten för pumpning (bilaga 2).

Spillvatten utgörs i huvudsak av vatten från tvätt av stallar. Mindre mängder övrigt spillvatten uppstår från dusch, disk, tvätt och toalett i personalutrymmena. Detta spillvatten leds till av kommunen godkänd avloppsanläggning. Tvätt av stallutrymmen sker med stängda dörrar. Allt vatten från stallutrymmen leds ut till spolvattenbrunnen. Spillvatten förvaras i tät lagringsbrunn med kapacitet att lagra 1 000 m³. Lagringsutrymmet är tillräckligt för att lagra tvättvatten i ca 2,5 år i nuvarande verksamhet och ca 13 månader i planerad verksamhet.

Det är flera faktorer som påverkar mängden släckvatten som kan bli aktuell i händelse av brand. Den rådande praktiska hanteringen från räddningstjänsten är betydligt mer vattenrestriktiv än tidigare. Räddningstjänsten uppskattar att brand i ladugårdsbyggnad genererar ett tiotal kubikmeter släckvatten att hantera. Förutsättningen är att tillgänglig vattenresurs utgörs av räddningstjänstens fordonstransporter, där vardera tankbilen rymmer 8–10 m³ vatten. I fall av övertänd byggnad är räddningstjänstens strategi att använda tillgängligt vatten till skydd av intilliggande byggnader och låta övertända delar brinna ner.

I händelse av brand där släckvatten uppkommer utomhus kommer provtagningsbrunnen på dagvattenledningen att stängas med ventil. Släckvatten som uppkommer inne i stallarna kommer att stanna i stallarna och fram till pumpbrunnen som stängs av. Då pumpbrunn och provtagningsbrunn stängs, är systemet tätt för läckage till dike och tvättvattenbrunn, vilket betyder att det uppkomna släckvattnet förvaras i stall, stamledning, fördröjningsmagasin och pumpbrunn.

Allt släckvatten kommer att kunna pumpas upp via provtagningsbrunnarna för omhändertagande. Sammanlagt beräknas stall och hårdgjorda ytor utomhus hålla 1 200 (600 + 600) m³ släckvatten fram till provtagningsbrunnarna. Dagvattenstamledningen från fördröjningsmagasinet till avstängningsventil kan därtill lagra 25 m³.

Vattenförbrukning

Den beräknade vattenförbrukningen vid full utbyggnad är 13 730 m³ per år, vilket i genomsnitt motsvarar ca 37,6 m³ vatten per dygn eller 1 567 liter per timme. Även om en kycklings vattenbehov ökar kraftigt under uppfödningstiden, så är djuren samtidigt uppdelade i ett flertal separata uppfödningssomgångar på gården. Dessa omgångar är förskjutna till varandra i tid och det finns alltid kycklingar i olika åldrar, vilket gör att vattenbehovet är relativt utjämnat över tid. Den sammanlagda brunnskapaciteten är beräknad till 4 500 liter per timme. Sökanden har uppgivit att det finns två borrhåll dricksvattenbrunnar; en äldre och en ny. Det finns även möjlighet att koppla in kommunalt vatten.

Beredskap för olyckor

I överensstämmelse med BAT-slutsats 2 som behandlar beredskap som ska finnas för hur företaget hanterar oväntade utsläpp och olyckor, har sökanden gjort riskbedömningar och upprättat rutinbeskrivningar som ingår i egenkontrollarbetet.

Yttranden från myndigheter och enskilda i sammanfattning

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen anser att sökanden ska få tillstånd till den ansökta verksamheten med lokalisering enligt ansökans huvudalternativ.

Länsstyrelsen bedömer att de villkor som sökanden föreslår för tvättvattenhantering, lagring av fjäderfä gödsel, avtal för gödselmottagning, energiåtgärdsplan respektive kontrollprogram inte är fullt tillräckliga och anser att miljöprövningsdelegationen i anslutning till dessa villkor även bör ställa krav på

- minst 10 månaders lagringskapacitet för tvättvatten,

- att lagringsutrymmet för fjäderfä gödsel ska vara utformat så att även riskerna för ammoniakavgång och luktolägenheter till omgivningen minimeras,
- att skriftliga avtal för avyttring av fjäderfä gödsel ska finnas för den stallgödsel som överstiger behovet för den egna spridningsarealen,
- att energiåtgärdsplanen för utbyte av fossila bränslen ska uppdateras minst vart femte år. Planen bör dessutom fokusera på ett fortlöpande och systematiskt arbete för minskad energianvändning. Lämpligen förenas villkoret med en delegation för tillsynsmyndigheten att vid behov föreskriva vilka energihushållningsåtgärder som ska vidtas,
- att det av kontrollprogrammet ska framgå mät- och beräkningsmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder för kontroll av påverkan på vattenrecipienter, markkartering, växtnärbalans och näringsanalys av organiska gödselmedel.

Ett förslag till kontrollprogram bör lämnas in till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter att tillståndet har tagits i anspråk eller den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Länsstyrelsen lämnar ytterligare förslag på villkor för hantering av eventuella lukt- och flugolägenheter mm, hantering av fodermedel och stallgödsel, endast kortvarig mellanlagring av stallgödsel i fält, begränsad höstspridning, begränsad helgspridning, nedbrukning av stallgödsel, skyddsavstånd vid stallgödselspridning, verksamhetens buller, kemikalie- och avfallshantering, hantering av döda djur samt nedläggning av verksamheten.

Länsstyrelsen har inget att invända mot sökandens förslag till igångsättningsstid.

Länsstyrelsen anser att om åtgärder som avstängningsmöjlighet för dagvatten anordnas, skyddszoner anläggs samt användande av styrfiler för precisionsodling, N-sensor, nollrutor och gödsling utifrån markkartering sker och kan betraktas som att de ingår i ett konkret åtagande, bör det lyftas fram tydligt i ett tillståndsbeslut. Om det inte kan betraktas som ett konkret åtagande, anser Länsstyrelsen att åtgärderna i stället ska fastställas i särskilt villkor.

En eventuell framtida utbyggnad/komplettering av den befintliga förbränningsanläggningen (400 kW) till en anmälningspliktig anläggning, bedömer Länsstyrelsen inte behöver omfattas av den pågående tillståndsprövningen utan får bli en senare fråga som tillsynsmyndigheten får hantera.

Miljö- och byggnadsnämnden i Vara kommun

Nämnden tillstyrker ansökan om tillstånd för utökad djurhållning. Nämnden har utfört regelbunden tillsyn av verksamheten och gör bedömningen att verksamheten bedrivs i enlighet med kraven i miljölagstiftningen samt uppfyller villkoren i det nuvarande tillståndet. Nämnden bedömer att verksamheten, med väl uppsatta och tydliga villkor, kan bedrivas utan störning för närboende och med acceptabel risk för eventuell påverkan på miljön.

Trafikverket

Sökanden har tidigare bemött Trafikverkets synpunkter och gjort kompletteringar av ansökningshandlingarna. Trafikverket har inga ytterligare synpunkter och tillstyrker därmed ansökan.

Trafikverket vill fortsatt upplysa sökanden om att väg 2548, där en stor del av transporterna går, till och från anläggningen, enbart har en vägbredd om 3,7 meter vilket gör det svårt för en lastbil och en personbil att mötas. Trafikverket har inga planer på att belägga eller upprusta (till exempel mötesplatser) vägen under kommande år och det är fortsatt bra att sökanden känner till det när verksamheten planerar att utökas. Trafikverket förutsätter även att sökanden i fortsatt arbete med nybyggnationen nordväst om väg 2548, beaktar synpunkterna gällande byggnation utanför den tillståndspliktiga zonen för väg 2548 samt ansöker om väganslutning på Trafikverkets hemsida.

Sökandens bemötande av yttrandena

Sökanden har inget att invända mot föreslagna villkor i stort. Verksamhetsutövaren vill dock ändra villkorstexten enligt följande:

"Under tiden 1 augusti-31 oktober får spridning av organiska gödselmedel endast ske till etablerad vall och inför sådd av höstoljeväxter..." föreslås ändras till:

"Under tiden 1 augusti-31 oktober får spridning av organiska gödselmedel endast ske till etablerad vall och inför sådd av

höstoljeväxter. Därutöver får under tiden 1 augusti-30 september spridning av organiska gödselmedel ske inför sådd av höstspannmål på lerjordar. Spridning får ske på högst 47 hektar per kalenderår.

Motivering av ändringen i föreslagen villkorstext är att markens näringsstatus är avgörande för övervintring av gröda. Begränsad mängd kväve till spannmål på hösten tillsammans med fosfor och kalium har i försök gett en positiv kombinationseffekt, vilket är gynnsamt för grödans växtnäringsutnyttjande och motverkar växtnäringsläckage från marken. Slaktkycklingsgödsel är ett utmärkt NPK-gödselmedel till höstspannmål på hösten. Då höstspridning av slaktkycklingsgödsel enligt ansökan skulle ske på lerjord blir utlakningsrisken för kväve begränsad.

Angående yttrandet kring verksamhetens åtaganden anser sökanden att dessa åtaganden bör ligga som just åtaganden och inte skrivas in i villkor.

- Att skriva in krav på skyddszoner i villkor hindrar verksamhetsutövaren att söka miljöstöd för skyddszoner inom ramen för EU:s CAP-program. Ett frivilligt åtagande möjliggör miljöstöd.
- Teknik för precisionsodling kan utvecklas och ändras över tid, alltefter ny forskning presenteras. Det kan därför vara hämmande för verksamheten om specifik teknik för precisionsodling skrivs in i villkor. Ett frivilligt åtagande möjliggör att verksamheten kan ta till sig ny teknik utan att hämmas av fasta krav från villkor.

Motiveringen till Miljöprövningsdelegationens beslut

Kan miljökonsekvensbeskrivningen godkännas?

Sökanden har tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966). Miljöprövningsdelegationen finner att miljökonsekvensbeskrivningen har den omfattning och detaljeringsgrad som krävs för att miljöbedömningen ska kunna slutföras. Därmed kan miljökonsekvensbeskrivningen godkännas enligt 6 kap. 42 § miljöbalken.

Är statusrapporten tillräcklig?

Den verksamhet som ansökan omfattar är en industriutsläppsverksamhet och då ska ansökan innehålla en statusrapport som beskriver nuläget i mark och grundvatten. Enligt 1 kap. 23 § industriutsläppsförordningen (2013:250) krävs dock inte en statusrapport om risken är liten för att verksamheten medför föroreningsskada inom det område där verksamheten bedrivs eller avses att bedrivs. Miljöprövningsdelegationen bedömer att risken är liten för att den verksamhet som ansökan omfattar medför föroreningsskada. Därför krävs ingen statusrapport i detta fall.

Är verksamheten tillåtlig?

Lokalisering

Verksamheten är belägen i kanten av ett omväxlande odlingslandskap som präglas av åkermark med lantbruksverksamhet. Gården ligger sydost om och i nära anslutning till Kedumsbergen. Den befintliga tillståndspliktiga verksamheten utökas och blir drygt dubbelt så stor, i och med den aktuella ansökan. I huvudalternativet byggs ytterligare två stallar samlad, väster om befintligt gårdscentrum. Det blir två nya stallbyggnader, där var och en mäter 150 x 44 meter. Stallarna byggs parallellt med varandra och med 15 meters mellanrum. Mellanrummet mellan de nya stallarna och befintligt gårdscentrum blir knappt 200 meter.

Marken som tas i anspråk för byggnation utgörs av ca 2 ha åkermark. Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och behovet inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. I likhet med Länsstyrelsen bedömer Miljöprövningsdelegationen att det inte är oskäligt att i det här fallet ta den aktuella jordbruksmarken i anspråk för byggnation, då det finns en pågående verksamhet på platsen samtidigt som samordningsvinster för verksamheten är tydliga och smittskyddshänsyn kan uppnås. Marken som tas i anspråk är också samlad och omfattar areal i ett hörn av den större jordbruksmarken, vilket medför att ianspråktagandet inte försvårar brukandet av den kvarvarande marken och att intrånget minimeras.

Enligt samrådsredogörelsen har inga synpunkter lämnats in av närboende. Närboende har heller inte yttrat sig över tillståndsansökan under kungörelsetiden. Av de yttranden som lämnats in av myndigheter har inga invändningar framförts

angående huvudalternativets lokalisering. Enligt tillsynsmyndigheten bedrivs den befintliga verksamheten enligt miljölagstiftningens krav, uppfyller villkoren i det nuvarande miljötillståndet och en utökad verksamhet bedöms kunna bedrivas på platsen utan störning för närboende och med acceptabel risk för eventuell påverkan på miljön.

Följdverksamheten stallgödselhantering

Sökandens verksamhet omfattar djurhållning med tillhörande följdverksamheter inklusive stallgödselspridning på den areal som sökanden har rådighet över. Av ansökan framgår att den stallgödsel som produceras i den befintliga verksamheten avsätts på den tillgängliga arealen. Arealen kommer inte att utökas med rådande förutsättningar för gården och den tillkommande gödselproduktionen kommer att avyttras till en planerad biogasanläggning i kommunen. Därmed kommer inte den tillgängliga arealen att belastas med mer växtnäring än i den befintliga verksamheten.

Medför verksamheten att miljökvalitetsnormerna kan följas?

Stallgödsel och tvättvatten lagras i särskilda lagringsutrymmen och inget spillvatten från detta släpps till recipient. Från gödsellagret kommer delar av den producerade gödselmängden att avyttras. Endast rent dagvatten från tak och hårdgjorda ytor avleds till recipient via ett vattenfördröjningsmagasin. Genom att tillförseln av gödsel och växtnäring inte ökar på arealen, ska inte heller de diffusa utsläppen från åkermarken öka. Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten fortsatt ska kunna bedrivas så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan nås.

BAT-slutsatser

Som industriutsläppsverksamhet omfattas verksamheten av beslutade BAT-slutsatser¹ för fjäderfäproduktion.² BAT-AEL (det vill säga BAT-slutsatser som innehåller begränsningsvärden för utsläppsnivåer) för djurhållning avser utsläpp av ammoniak från stallar. Utredningen och redovisningen visar att verksamhetens utsläpp ligger inom tillåtna intervall för aktuell djurkategori efter utökning. I genomgången av samtliga övriga BAT-slutsatser har sökanden visat hur verksamheten förhåller sig till dessa.

¹ BAT = Best Available Technique (bästa tillgängliga teknik).

² Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2017/302 av den 15 februari 2017 om fastställande av BAT-slutsatser för intensiv uppfödning av fjäderfä eller gris, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten fortsatt ska kunna uppfylla BAT-slutsatserna på ett godtagbart sätt efter utökning av verksamheten.

Sammanfattande bedömning av tillåtligheten

Förutsatt att de föreskrivna villkoren iakttas (mer om dessa nedan) anser Miljöprövningsdelegationen sammanfattningsvis att verksamheten går att förena med målen för miljöbalken, de allmänna hänsynsreglerna och en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna. Därför ska tillstånd ges till verksamheten.

Vilka villkor behövs för tillståndet?

Med anledning av sökandens villkorsförslag, remissinstansernas synpunkter och sökandens bemötande gör Miljöprövningsdelegationen följande överväganden när det gäller villkor för verksamheten.

Villkor 2 (Allmänt)

Länsstyrelsen har föreslagit ett villkor om att verksamheten ska bedrivas så att olägenheter förebyggs och att om sådana ändå uppstår ska verksamhetsutövaren vidta sådana effektiva åtgärder så att olägenheterna faktiskt upphör. Villkoret är vanligt förekommande för motsvarande verksamheter och Miljöprövningsdelegationen bedömer att villkoret även ska föreskrivas i detta fall.

Villkor 4 (Hantering av foder, organiska gödselmedel mm)

Lagringsutrymme med tak och väggar förhindrar uppfuktning av den torra gödseln och minskar luft rörelser i gödsellagret. Genom att hålla fastgödsel från fjäderfä torr även under lagringsperioden kan växtnäringsläckage i form av ammoniakavgång samt lukt begränsas. Med att "...i övrigt utformat så att riskerna för ammoniakavgång och luktolägenheter i omgivningen minimeras" menas till exempel att byggnaden ska vara utformad på ett sådant sätt att luftväxling mellan lagret och omgivande miljö begränsas.

Villkor 5 (Hantering av foder, organiska gödselmedel mm)

Lagring i stuka medför ökad risk för utlakning av växtnäring till marken och ammoniakavgång till luften. Lokalt under stukan kan höga koncentrationer av växtnäring ansamlas, vilket kan leda till utlakning via dräneringsvatten. Miljöprövningsdelegationen delar Länsstyrelsens bedömning att kortare mellanlagring kan tillåtas för

att vid behov underlätta spridning, utan att för den skull riskera utlakning.

Villkor 6 (Hantering av foder, organiska gödselmedel mm)

Utöver sökandens förslag på villkor för hantering av tvättvatten och förorenat dagvatten har Länsstyrelsen föreslagit att minst 10 månaders lagringskapacitet ska finnas. Tvättvattnet betraktas som förorenat av gödselrester mm och kan därför jämföras med stallgödsel från fjäderfä i övrigt. Det överensstämmer även med kraven i liknande tillstånd för djurhållning.

Villkor 7 och D1 (Energi)

Länsstyrelsen har föreslagit att sökandens villkorsförslag om att arbeta för utbyte av fossila bränslen till förnybara med hjälp av en energiåtgärdsplan, bör kompletteras med krav på uppdatering minst vart femte år. Miljöprövningsdelegationen delar den synpunkten och bedömer att detta ökar möjligheterna för ett fortlöpande och systematiskt arbete. Genom att bredda villkoret att även omfatta minskad energianvändning generellt, förstärks också möjligheterna att uppfylla BAT-slutsats 8 enligt industriutsläppsdirektivet som handlar om val av bästa tillgängliga teknik för effektiv energianvändning. Det finns ofta såväl miljömässiga som ekonomiska vinster att hämta vid ett löpande energieffektiviseringsarbete.

Det är också lämpligt att villkoret förenas med en delegation för tillsynsmyndigheten att om behov skulle uppstå, föreskriva vilka energihushållningsåtgärder som ska vidtas. Normalt ska dock skäligen åtgärder tas fram i samverkan mellan verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet.

Villkor 8 (Buller)

Verksamheten söker tillstånd för en dryg fördubbling av djurhållningen. Som Länsstyrelsen påpekar i sitt yttrande ligger verksamheten i och för sig relativt avskilt med nio fastigheter med bostäder inom 500 meters radie. Området är dock relativt öppet, inte minst till närboende i nordöstlig riktning. Dessutom kommer den planerade utbyggnaden att ske på tidigare åkermark en bit (250 – 300 meter) ifrån nuvarande gårdscentrum vilket leder till mer inomgårdstransporter. Buller kan därför komma att uppstå i en större omfattning än tidigare och det bedöms därför skäligt att fastställa ett villkor med begränsningsvärden för buller.

Villkor 10 (Spridning av organiska gödselmedel - grödor)

Vid spridning av organiska gödselmedel på hösten ökar risken för växtnäringsläckage. Miljöprövningsdelegationen instämmer i Länsstyrelsens bedömning att spridning därför i första hand bör begränsas till sådana grödor, till exempel oljeväxter och vallgröda, som har bra förmåga att ta upp växtnäring på hösten.

Sökanden har i sitt bemötande av Länsstyrelsens yttrande yrkat på ett tillägg till villkorsförslaget som även skulle medge möjlighet att sprida gödsel under en mer begränsad period, augusti till september, inför sådd av höstspannmål. Enligt yrkandet skulle en sådan spridning samtidigt begränsas till lerjordar och för en högsta areal på 47 hektar per kalenderår.

Höstspannmål har inte samma förmåga till upptag av näring på hösten som oljeväxter och vallgröda, men Miljöprövningsdelegationen bedömer att yrkandet kan godtas då spridning till höstspannmål endast får ske på lerjordar och till en begränsad areal som motsvarar 10 % av den tillgängliga arealen. Villkorstillägget motsvarar också det som vid några tillfällen fastställts i andra prövningsärenden.

Villkor 11 (Spridning av organiska gödselmedel - tidpunkt)

Fjäderfärgödsel som bredsprids på markytan riskerar att medföra luktolägenheter i omgivningen vid spridning i fält. Det är samtidigt den enda tillgängliga tekniken idag och delegationen brukar därför normalt också fastställa ett villkor om att den här typen av gödsel snabbt ska brukas ned i marken efter spridning. På så sätt minskar luktolägenheterna. På grund av risken för olägenheter för närboende med flera, anser delegationen att spridningen därutöver ska anpassas och ska normalt inte bedrivas under helger mm, då närboende ofta är lediga, vistas hemmavid och utomhus. Delegationen instämmer i Länsstyrelsens förslag att det är skäligt att fastställa ett villkor som samtidigt inte medför ett absolut förbud mot spridning under helg inkl. lördagar och söndagar, men att återhållsamhet ska iakttas, hänsyn visas och att helgspridning inte får sättas i system. I vissa fall kan det dock visa sig vara bättre i ett helhetsperspektiv att slutföra spridningen under exempelvis en lördag förmiddag än att göra uppehåll under helgen för att veckan därpå återigen börja sprida. Exempel på sådana omständigheter är när stora nederbördsmängder väntas den kommande veckan som kan medföra körskadorna vid gödselspridning eller att extremt torrt,

varmt och blåsigt väder förväntas, vilket kan ge förhöjd risk för luktolägenheter och ammoniakavgång.

Villkor 12 (Spridning av organiska gödselmedel – nedbrukning)

Nedbrukning är en effektiv metod för att minska ammoniakavgång, luktstörningar och öka växtnäringsutnyttjandet efter spridning. Gödsel från fjäderfä är ett gödselslag som normalt har hög drivkraft för att avge ammoniak och lukt till omgivningen.

Miljöprövningsdelegationen bedömer i likhet med Länsstyrelsen att det är skäligt att begränsa tiden för när nedbrukning ska göras till högst 4 timmar efter spridning.

Villkor 16 (Kontrollprogram)

Detaljer i kontrollprogrammet är lämpliga att reglera i samråd mellan verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet. Hur ofta en viss kontroll behöver ske kan till exempel variera över åren. Med ett sådant upplägg ges en viss flexibilitet och kan anpassas för den enskilda verksamheten.

Kontroll av påverkan på vattenrecipient kan i och för sig utföras av verksamhetsutövaren själv. Då tillståndspliktiga gårdar med djurhållning ofta förfogar över stora arealer kan det i många fall vara ett alternativ att gå med som medlem i ett vattenråd/vattenvårdsförbund som är verksamt i anslutning till den brukade marken.

När ska verksamheten ha satts igång?

Igångsättningstiden är den tid som verksamhetsutövaren har på sig att påbörja den tillståndsgivna verksamheten. Om verksamheten inte har satts igång inom den tiden förfaller tillståndet. (Se 22 kap. 25 § andra stycket och 24 kap. 2 § första stycket miljöbalken.)

Sökanden har yrkat på en igångsättningstid på fem år.

Miljöprövningsdelegationen finner att en igångsättningstid på fem år är skälig.

Övriga överväganden

Det framgår av ansökan att mängden kadaver beräknas öka till högst 63 000 kg per år. Godkännandet från Jordbruksverket som bifogats ansökan medger förbränning av 3 500 kg per år för den befintliga 400 kW-pannan. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att ett nytt godkännande behövs inför det att verksamheten utökas till en sådan nivå att kadavermängden kommer överstiga nuvarande gräns.

Annat som verksamhetsutövaren har att förhålla sig till

Vad krävs om verksamheten ska ändras?

Om verksamheten ska ändras kan det krävas ett helt nytt tillstånd, ändringstillstånd eller anmälan till tillsynsmyndigheten (se 1 kap. 4 och 11 §§ miljöprövningsförordningen [2013:251]).

Vad krävs om verksamheten tas över av någon annan?

Om verksamheten överläts till någon annan fysisk eller juridisk person ska den nya verksamhetsutövaren snarast möjligt upplysa tillsynsmyndigheten om det (se 32 § förordningen [1998:899] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). Om det behövs en säkerhet för att tillståndet ska vara giltigt, måste den nya verksamhetsutövaren ställa en egen säkerhet som Miljöprövningsdelegationen ska godta.

Vem har ansvaret om verksamheten skadar miljön?

Om verksamheten medför miljöskador, till exempel föroreningar, eller olägenheter för miljön är det i första hand verksamhetsutövaren som är ansvarig för att avhjälpa skadorna eller olägenheterna. Den som äger eller brukar en fastighet ska genast underrätta tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. (Se 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken)

Andra bestämmelser gäller parallellt med tillståndet

Detta tillstånd innebär inte att verksamhetsutövaren slipper krav som följer av andra bestämmelser. Det kan handla om att det också är nödvändigt med andra tillstånd, dispenser eller liknande. Exempel på bestämmelser som gäller vid sidan av detta tillstånd är

- 11 kap. miljöbalken om vattenverksamhet
- kulturmiljölagen (1988:950)
- förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll
- förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra

produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter)
- djurskyddslagen (2018:1192) och djurskyddsförordningen (2019:66)
- industriutsläppförordningen (2013:250) och BAT-slutsatser
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län. I beslutet har Sabine Lagerberg, ordförande, och Jan Mastera, miljösakkunnig, deltagit. Ärendet har beretts av Stig Karlsson, miljöhandläggare.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här överklagar ni Miljöprövningsdelegationens beslut

Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar ni med vanlig post är adressen Länsstyrelsen Västra Götaland, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **senast den 3 november 2025.**

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna (till exempel Naturvårdsverket, Länsstyrelsen eller kommunen), ska överklagandet dock ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska ni ange

- ert namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut ni överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur ni anser att Miljöprövningsdelegationens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

Bilaga

1. Karta över verksamhetsområdet
2. Dagvattenavledning

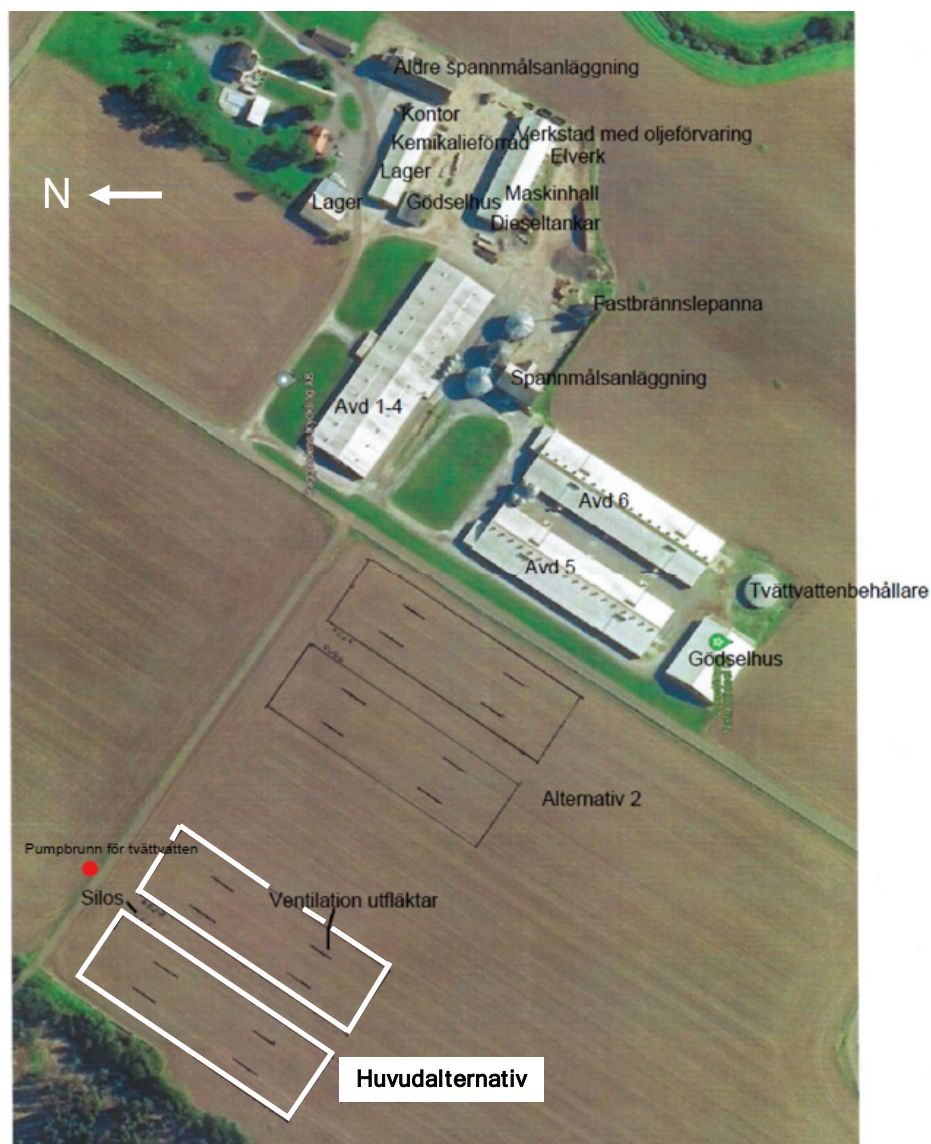
Sändlista

Externt

- Naturvårdverket, registrator@naturvardsverket.se
- Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se
- Miljö- och byggnadsnämnden i Vara kommun, miljo.bygg@vara.se
- Jordbruksverket, jordbruksverket@jordbruksverket.se
- Trafikverket, Region Väst, trafikverket@trafikverket.se
- Aktförvararen i Vara kommun

Internt inom Miljöprövningsdelegationen och Länsstyrelsen

- Sabine Lagerberg
- Jan Mastera
- Stig Karlsson
- Monica Lind
- Alexandra Bulat Arp

Raggården. Gårdscentrum och verksamhetsområde.
Lokalisering för de två planerade stallarna ska ske enligt huvudalternativet i detta tillstånd.

Fördröjningsmagasin för dagvatten i anslutning till lokalisering av de två nya stallarna enligt bilaga 1. Markering för avledning av dagvatten till vattendrag Getån, med avstängningsmöjlighet.